

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

תוכן עניינים

- א. העלם זה וזה בידו מהו אמר ליה הרי העלם טומאה בידו וחייב1
- ב. שני שבילין אחד טמא ואחד טהור והלך בראשון ולא נכנס בשני ונכנס חייב ... שהלך בראשון ובשעה שהלך בשני שכח שהלך בראשון דהויא ליה מקצת ידיעה.....2
- ג. הלך בראשון ונכנס הזה ושנה ומבל חזר והלך בשני ונכנס חייב ... כאן עשו ספק ידיעה בידיעה3
- ד. אכל ספק חלב ונודע ספק חלב ונודע ... כשם שמביא חטאת על כל אחד ואחד כך מביא אשם תלוי על כל אחד ואחד ... כשם שידיעות ודאי בעלמא מתחלקות לחטאות כך ידיעות ספק מתחלקות לאשמות.....4
- ה. הדרן עלך ידיעות הטומאה4
- ו. פרק שלישי שבועות שתיים.....5
- א. שבועות שתיים שהן ארבע שבועה שאוכל ושלא אוכל שאכלתי ושלא אכלתי שבועה שלא אוכל ואכל ... חייב5
- ב. שבועה לא אוכל לך שבועה שאוכל לך לא שבועה שלא אוכל לך אסור7

דף יט.

א. העלם זה וזה בידו מהו אמר ליה הרי העלם טומאה בידו וחייב

כבר התבאר לעיל דף יד: ששינוי יש¹ בשגגת טומאת מקדש וקדשיו מה שאין כן בשאר כריתות, שכל הכריתות כיון ששגג ונודע לו בסוף שהטא אף על פי שלא היתה לו ידיעה בתחילה הרי זה חייב חטאת. אבל בטומאת מקדש וקדשיו אינו מביא קרבן עולה ויורד עד שתהיה לו ידיעה לטומאה וידיעה לקודש או למקדש בתחלה, וידיעה לטומאה וידיעה לקדש או למקדש בסוף והעלם בינתיים.

¹ רמב"ם שם פרק יא הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

כיצד נטמא ונכנס למקדש או אכל קודש, ואחר כך נודע לו שנטמא ושהיה טמא בשעה שאכל או שנכנס, ושקודש היה זה שאכלו, או מקדש היה זה שנכנס לו, הרי זה פטור מקרבן עד שידע שנטמא ושהיה קודש ושהיה מקדש² קודם שיכנס או קודם שיאכל.

כיצד א. נטמא וידע שנטמא וידע שזה מקדש ושהיה קודש³, ואחר כך נעלמה ממנו הטומאה ושכח שנטמא ונכנס למקדש ב. או אכל קודש, והוא יודע שזה מקדש ושהיה קודש, ג. או ששגג ושכח שזה מקדש ד. או שזה בשר קודש והוא יודע שהוא טמא ונכנס או אכל, ה. או ששגג או שכח שנטמא ושכח שזה בשר קודש. ושהיה מקדש ונכנס או אכל ואחר כך נודע לו דברים שנתעלמו ממנו, הרי זה מביא קרבן עולה ויורד בכל צד וצד משש מחלוקות אלו.

ב. שני שבילין אחד טמא ואחד טהור והלך בראשון ולא נכנס

בשני ונכנס חייב ... שהלך בראשון ובשעה שהלך בשני

שכח שהלך בראשון דהויא ליה מקצת ידיעה

מי שהיו לפניו⁴ שני שבילים אחד טמא ואחד טהור, הלך בראשון וחזר והלך בשני, ובעת שהלך בשני שכח שהלך בראשון ונעלמה ממנו טומאה זו, ונכנס למקדש או אכל קדש חייב, ואף על פי שלא היתה לו בתחילה ידיעה גמורה לטומאה, אלא מקצת ידיעה שהרי לא ידע שהלך בשני שבילין שבהילוך שניהן יהא טמא בודאי, ואף על פי כן חייב חטאת שמקצת ידיעה

² עיין מעשה רקח

³ כי הקדש והמקדש נחשבין לשנים ויש כאן ששה בבות (א) היינו העלם טומאה לגבי קדש (ב) או לגבי מקדש (ג) העלם קדש (ד) או העלם מקדש לגבי טומאה (ה) העלם זה וזה לגבי קדש (ו) או לגבי מקדש ופשוט. הר המוריה שם.

⁴ רמב"ם הלכות שגגות פרק יא הלכה ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ככל ידיעה, הלך בראשון ונכנס למקדש או אבל קודש, פטור מפני שהוא ספק טמא⁵.

דף יט:

ג. הלך בראשון ונכנס הזה ושנה וטבל חזר והלך בשני ונכנס חייב... כאן עשו ספק ידיעה כידיעה

הזה⁶ שלישי ושביעי וטבל, ואחר שנכנס למקדש הלך בשני וחזר ונכנס למקדש חייב⁷, שהרי נכנס כשהוא טמא למקדש בודאי, או בפעם ראשונה

⁵ צ"ע אמאי לא חילק רבינו אי הוי שביל רבים או יחיד שבשביל יחיד חייב דספק טומאה ברה"י טמא ובשביל רבים פטור מספק ידיעה, ועיין תוס' כאן ד"ה הלך הראשון כתבו בן להדיא, ונראה שזה כונת המל"מ כאן ועוד צ"ע אמאי חשבי' ליה ספק הא אית ליה חזקת טהרה כמבואר שם בתוס' ואין לומר שספיקו טהור ברה"י דוקא באיכא חזקת טהרה שכבר השיג בזה בשב שמתתא א א על שעת הפר"ח "מבואר בכמה מקומות בש"ס דברשות הרבים ספיקו טהור אף על גב דליכא חזקת טהרה". ואין לומר דברה"י נמי הוי ספק, גבי ספק טומאה ברה"י אינו משום ספק אלא הכתוב עשאו ברשות היחיד לספק בודאי, והלכתא גמירי לה מסוטה שיהיה טומאה ודאית. כמבואר בש"ש שם, אולם עיין או"ש כאן שכתב ומסתברא יותר דמיירי ברה"י, ואפילו הכי בחד אינו חייב קרבן, דמצאנו בירושלמי נזיר פ"ח (ה"א) ובפסחים (פ"ח ה"ח) פליגי אמוראי ר"ה וריו"ה אם הנזיר מגלח על ספק טומאה ברה"י, והיינו דאף דאנן גמירי דספק טומאה ברה"י טמא, אין זה דהתורה אמרה דדנין שבודאי נטמא, ו"א, רק דהתורה גזרה טומאת ודאי, אבל המציאות לא יוכחש, שבאפשרי שלא נטמא, ואם כן הדבר שלא נטמא, רק טומאתו מההלכה דשרי עליו טומאה ודאית, טומאה הוי, אבל טומאת מת לא קרינא, ולא עדיף הך טומאה מאילו נטמא נזיר ברביעית דם שטמא מן התורה, ואפ"ה אינו מגלח, דלא מת עליו מת, ובפרט נזיר, דבטומאת התהום ג"כ טהור, דכתיב עליו במחזורת לו (נזיר ס"ג ע"א), א"כ על אופן האפשרי שלא נטמא, אף דרחמנא טמאתו, בכ"ז אין נזיר מגלח עליו, וזה כלל גדול בתוספתא דאהלות (פ"ד ה"ו), ועל ביאת מקדש שנויה במשנה נזיר (דף נ"ו ע"ב) כל שאין הנזיר מגלח עליו אינו מוזהר על טומאת מקדש וקדשיו, וראב"ד בהשגות (הל' טומאת מת פ"ה ה"ה) ביאר מעמו, וא"כ א"ש ברה"י, ולגבי הבאת הקרבן הוה רק בגדר ספק השקול אם נטמא במת או לא, ולכך כי הוה ושנה וטבל והלך בשני שפיר חייב קרבן, ודוק. ועיין ערוך השולחן העתיד הלכות שגגות סימן רכד סעיף יא שהוכיח נמי שבקרבנות לא אולינן בתר חזקה וכן לא אולינן אחר חילוקי ספיקות שבין רה"י לרה"י

⁶ רמב"ם שם הלכה ז

⁷ הנה בתוספות (כאן) דהכא איירי ברה"י, ואוקמינן בחזקת טהרה. וצריך מובן איך יתחייב קרבן בהוה ושנה וטבל בנתיים, והלך אח"י בשביל שני, אילו בעי קמן בב"ד אם מותר לבוא במקדש הלא אמרו לו דמותר לבוא [רק דלכתחילה א"ל זיל טבול, יעוין עו"ג (דף ל"ז ע"ב) ותוס' עירובין (דף ל"ה) [ל"ו] ע"א ד"ה במקוה] ושוב כי יכנס יתחייב קרבן. ועוד דהא אם השביל השני טמא הלא החיוב על מה שהלך בשביל השני, ולא שם מידיעתו הוי, דאילו הוי ידע נמי אזיל, וע"ז יש לאמר דהואיל אילו אתידע ליה בברור שהטומאה בשביל שני לא אזיל הו"ל שב מידיעתו, וכיו"ב אמרו ריש הוריות (ב' ע"א) כיון דאילו מתיידע כו' ואיהו נמי הדר ביה שב מידיעתו קרינא ביה, ויש לדחות, ואכמ"ל. אך לרמב"ם אפשר דאיירי ברה"י כמו שהתבאר עיין באו"ש הובא לעיל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

או בפעם שנייה, ואף על פי שכל ידיעה מהן ספק ידיעה היא⁸, שהרי כל שביל מהן ספק הוא, כאן בטומאת מקדש וקדשיו עשו ספק ידיעה כידיעה.

ד. אבל ספק חלב ונודע ספק חלב ונודע ... כשם שמביא חטאת על כל אחד ואחד כך מביא אשם תלוי על כל אחד ואחד ... כשם שידיעות ודאי בעלמא מתחלקות לחטאות כך ידיעות ספק מתחלקות לאשמות

האוכל חתיכה⁹ משתי חתיכות ונסתפק לו אם של חלב אכל או של שומן אכל ואחר שנולד לו הספק אכל חתיכה משתי חתיכות אחרות ונסתפק לו אם של חלב אכל או של שומן, הרי זה מביא שתי אשמות תלויין.

כשם שידיעת וודאי¹⁰ בנתיים מחלקת לחטאות כך ידיעת ספק בנתיים מחלקת לאשמות, לפיכך אם אכל חמשה זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו ידיעת ספק על אחת מהן וחזר ונודע לו ידיעת ספק אחרת על השני וכן על כל אחת ואחת חייב אשם תלוי על כל אחת ואחת.

הדרן עלך ידיעות הטומאה

⁸ ומשמע כאן ידיעת בית רבו לא שמה ידיעה דאל"כ גם ספק ידיעה לא בעינן כמבואר שם בשבועות וכריתות בתוס' יעו"ש היטב ולכאורה יקשה לדברי רבינו דפוסק כרבי בהלכה א' ולדידיה ידיעת בית רבו שמה ידיעה ועיי"ש בלח"מ מש"כ בזה ויש לעיין בזה. הר המוריה

⁹ רמב"ם הלכות שנגזות פרק ח הלכה ז, ופסק כרבי אף על גב דרבים פליגי עליה משום דמפרשי אמוראי למילתיה. כס"מ שם

¹⁰ דכמו שידיעת וודאי שאחרי האכילות מחלקין לחטאות כר' יוחנן בשבת (עא, ב) וכמ"ש לעיל ריש סי' רטו כמו כן בספק ידיעות שאחר האכילות לעניין אשם תלוי וזה שכתב אם אכל חמשה זיתי חלב כוונתו ספק זיתי חלב. ושם הארכנו בעניין ידיעה שלאחר החטא וכל מה שנתבאר בשם שייך גם בכאן כמובן. ערוך השולחן העתיד הלכות שנגזות סימן ריט סעיף טז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL1l7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

פרק שלישי שבועות שתיים

א. שבועות שתיים שהן ארבע שבועה שאוכל ושלא אוכל שאכלתי ושלא אכלתי שבועה שלא אוכל ואכל ... חייב

כבר התבאר לעיל דף ג. ששבועת ביטוי¹¹ הוא שנאמר בתורה (ויקרא ה פסוק ד) או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב¹², ואפילו אין בו לא הרעה ולא הטבה. והיא נחלקת לארבעה חלקים שתיים להבא ושתיים לשעבר.

כיצד לשעבר שנשבע על דבר שעבר שנעשה¹³ כגון שאכלתי או שזרקתי אבן לים או שדבר פלוני עם פלוני. או שלא נעשה כגון שלא אכלתי¹⁴ או שלא זרק אבן לים או שלא דבר פלוני עם פלוני.

כיצד להבא על דבר שעתיד להיות שיעשה כגון שאוכל או שאזרוק או שלא יעשה כגון שלא אוכל או שלא אזרוק אבן לים הרי אלו שתיים לשעבר ושתיים להבא.

¹¹ רמב"ם שבועות פ"א ה"א וה"ב

¹² עיין סימן רל"ב סעיף י"ב בבאר הגולה לענין שבועה בכתב שחייב לקיים שבועתו ואם לא קיים דינו מסור לשמים ומ"מ בדיני אדם אין לחייבו ועיין בזה בתשובת הר"א מזרחי סימן ע"ג ובתשובת מבי"ט סימן ט' ובתשובת מים רבים ח"ד סימן ס"ח ובתשובת חות יאיר סימן קצ"ד ובתשובת שב יעקב סימן מ"ט ובתשובת נו"ב חלק יו"ד סי' ס"ו ובחלק חו"מ סי' למ"ד אות י"ד שכתב שדבר זה תלוי במחלוקת ראשונים אי חשיב עי"ז שבועת ביטוי ובתשובת ברית אברהם חלק יו"ד סימן נ"ט וס' ובתשובת שמן רוקח ח"ב סימן כ"ז מה שהאריכו בזה

¹³ גם בלשון עבר תפס הרב המחבר הלשון דוקא מה שבידו [לעשות להבא], ולא נקט לשון הר"מ פ"א משבועות ה"ב שכתב גם לשון (שנתן) [שדיבר] איש פלוני וכו', נראה [נדעת הרב המחבר] דאינו חייב על לשעבר אלא אם יכול להיות להבא, והר"מ פסק שם ובפ"ה ה"א דגם שנשבע שזרק איש פלוני וכו' חייב, דהיא פלוגתא בשבועות כ"ה ע"א רב ושמואל, ורב סובר אף על גב דליתא בלהבא מ"מ חייב לשעבר, רק צריך מידי דאיתא בלאו והן, והילכתא כרב באיסורי. על כן דברי הרב המחבר צ"ע, דנראה מדבריו וכן מבואר אחר זה דצריך שיהא איתא להבא, ובאמת אנן פסקינן כרב דאין צריך איתא להבא, וצ"ע. ועיין בשבועות שם: מנחת חינוך מצוה רכז אות א

¹⁴ דהיינו על זמן שאפשר בלא אכילה שאל"כ הרי זה שבועת שוא כמבואר לקמן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ואפילו בדבר¹⁵ שאין בו ממש, כגון שישנתי ולא ישנתי, או שאישן ולא אישן¹⁶, ואפילו בדבר שאינו יכול לעשותו אלא ע"י אחרים, כגון שנתתי לפלוני או שלא נתתי, או שאתן לפלוני או שלא אתן.

נשבע¹⁷ אחת מארבע מחלוקות אלו והחליף, כגון שנשבע שלא יאכל ואכל או שיאכל ולא אכל או שאכלתי והוא לא אכל או שלא אכלתי ואכל הרי זו שבועת שקר, ועל זה וכיוצא בו נאמר (שם יט פסוק יב) לא תשבעו בשמי לשקר¹⁸, ואם נשבע לשקר במזיד לוקה, בשוגג¹⁹ מביא קרבן עולה ויורד שנאמר (שם ה פסוק ד) ונעלם ממנו והוא ידע ואשם וגו'.

¹⁵ שו"ע יו"ד סי' רלו סעי' א

¹⁶ ועיין לקמן שדוקא במפרש יום או יומים אבל בג' ימים או בסתם הוי שבועת שוא וכן באוכל ולא אוכל
¹⁷ שם הלכה ג ועיין בגודע ביהודה יו"ד סי' ס"ז דבשבועה שלוחו של אדם כמותו מדיכול לישבע על תנאי ע"ש ועיין בתשובת שמן רוקח שם שחולק עליו ודעתו דשבועה ע"י שליח לא מהני ועיין בנו"ב תניינא חי"ד סימן קמ"ז בתשובה מכן המחבר שהאריך להוכיח כדעת אביו הגאון ז"ל דשבועה חל ע"י שליח וכתב שגם בפסקי מהרא"י סימן רנ"ד מבואר כן ויישב כל ההשגות שהשיגו עליו ע"ש ועי' בספר בית מאיר לאה"ע סימן ק"כ ס"ד דפשיטא לו דשבועה א"א ע"י שליח דלבטא בשפתים כתיב. וכתב על הנו"ב הנ"ל שנעלם ממנו דברי הרמב"ן במסכת ב"ב דקכ"ז. ע"ש עוד מ"ש בזה. ולא ראה דהגאון נו"ב בעצמו בספרו צ"ח למסכת ברכות דכ"א הרגיש בזה וגם בנו"ב תניינא שם ובסי' קמ"ח האריך בזה. גם בתשו' ח"ס סימן ר"כ ורכ"ז האריך מאוד וביאר כמה פרטים וחילוקי דינים בענין שבועה ונדר בכתב והחילוק בין אם כתב בלשון עבר או בלשון הווה או בפועל ממש. ובדין שבועה ע"י שליח והחילוק בזה בין דיני אדם לדיני שמים פתחי תשובה שם ס"ק א

¹⁸ ומ"מ בלהבא חוץ מה שעובר על לאו זה עובר ג"כ משום כל יחל, ע"ש. וכן הוא דעת (המ"ח) [הריב"ש סי' תמ"ה מובא בבס"פ משנה] ע"ש שכתב הא דלא מנה הר"מ לאו זה ג"כ לפי שאין דרך הר"מ למנות לאוין הרבה על מצוה אחת, ע"ש. ואני כתבתי בגליון על הר"מ שם, דמ"מ קשה למה לא כתב הר"מ דאם עבר על שבועה דלהבא לוקה שתים משום לאו הוה ומשום כל יחל, וכמו שכתב בפ"א מניירות ה"ב דאם עבר הנזיר ונילח או ששתה יין או נטמא לוקה שתים, משום לאו המיוחד בנזיר ומשום כל יחל, ואע"פ דאינו מונה אותו שם במנין המצוות מ"מ לוקה שתים, וא"כ כאן נמי אם כך הוא דעת הר"מ למה לא ילקה שתים, ע"ש וצ"ע. ועיין תוס' שבועות ג' ע"ב ד"ה אבל לענין וכו': מנחת חינוך שם אות ה

¹⁹ ועיין ברמב"ם שם פ"ג ה"ז – יא שביאר א"י זהו שגגת שבועת בטוי שחייבין עליה קרבן עולה ויורד לשעבר כגון שנשבע שלא אכל והוא יודע שאכל וששבועת שקר זו שנשבע אסורה אבל לא ידע שחייבין עליה קרבן זו היא השגגה שחייבין עליה קרבן עולה ויורד בשבועת בטוי לשעבר: וכיצד היא השגגה שחייבין עליה קרבן להבא כגון שנשבע שלא יאכל פת חטים ושגג ודמה שנשבע שיאכל פת חטים ואכלה שזה נעלמה ממנו השבועה היאך היתה והרי הוא זוכר את החפץ שנשבע עליו זו היא שגגת שבועת בטוי להבא שחייבין עליה קרבן: אבל אם נשבע שלא יאכל פת חטים ואכל פת חטים על דעת שהוא פת שעורים הרי זה אנוס ופטור שהרי לא נעלמה ממנו שבועה ולא נעלם ממנו אלא חפץ שנשבע עליו: נעלמה ממנו שבועה היאך היתה ונעלם ממנו חפץ שנשבע עליו הרי זה פטור מן הקרבן כיצד כגון שנשבע שלא לאכול פת חטים ודמה שנשבע שיאכל פת חטים ואכל פת חטים על דעת שהוא פת שעורים שהרי העלם שבועה וחפץ בידו הרי זה כאנוס ופטור: נשבע על ככר שלא יאכלנו ונצטער עליו ואכלו מפני הצער והוא שוגג שהרי דמה שמותר לו לאכלו מפני הצער הרי זה פטור מן הקרבן לפי שאינו שב מידעתו אלא ידע שאסורה היא ואכלה בטעות:

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ב. שבועה לא אוכל לך שבועה שאוכל לך לא שבועה שלא אוכל לך אסור

כבר התבאר במסכת נדרים דף טז. שלשון שבועה²⁰ הוא שאומר אני נשבע שאעשה דבר פלוני או שלא אעשנו, הרי זה שבועה אף על פי שלא הזכיר לא שם ולא כינוי, ואין חילוק אם הוציא השבועה בלשון הקדש או בכל לשון שיאמרה.

אמר לחבירו²¹ שבועה שאיני אוכל לך, או השבועה לא אוכל לך, או לשבועה לא אוכל לך בפת"ח, או לשבועה לא אוכל לך בשב"א, או לשבועה לא אוכל לך בחירי"ק, כולם לשון שבועה הם, ומשמע שלא יאכל עמו בשבועה. ולשבועה בפת"ח משמעו לא יהא לי שבועה מה שלא אוכל, אבל מה שאוכל יהא אסור עלי בשבועה²², ואסור לאכול עמו. ולשבועה או לשבועה משמעו לשבועה יהא לפיכך לא אוכל לך²³.

²⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד רלז א

²¹ שו"ע ונו"כ שם יא

²² ואף על גב שי"א והכי קי"ל לענין נדרים דלא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן שבועות שאני מפני ומר השבועה כ"כ רש"י. ט"ז שם ו

²³ אמרי ברוך על המ"ז שם, ערוך השולחן שם כא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

